

Kontaktperson
Rättsenheten
Birgitta Fredriksson

Föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Skåne län beslutar om nya föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (föreskrifterna).

Föreskrifterna reglerar vad verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn ska göra för att förhindra att deras verksamheter utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om den allmänna riskbedömningen, riskbedömning av kunder (kundens riskprofil) samt rutiner och riktlinjer. Dessutom ingår bestämmelser om kundkännedomsåtgärder avseende identifiering och kontroll, liksom förenklade och skärpta åtgärder vid låg respektive hög risk. Dessa bestämmelserna reglerar också hur de vidtagna åtgärderna ska dokumenteras. I föreskrifterna finns det även bestämmelser om system för uppgiftslämnande och bevarande av uppgifter och handlingar. Föreskrifterna innebär också att alla verksamhetsutövare ska säkerställa att det finns en funktion som ansvarar för verksamhetsutövarens regelefterlevnad och interna kontroll. I anslutning till några av bestämmelserna lämnas allmänna råd.

Länsstyrelsens föreskrifter har meddelats med stöd av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) samt förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen).

Genom penningtvättslagen har Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (det fjärde penningtvättsdirektivet) införts i svensk rätt. Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är ett led i genomförandet av det fjärde penningtvättsdirektivet.

Föreskrifterna och de allmänna råden har utarbetats gemensamt av Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län. Dessa länsstyrelser är tillsynsmyndigheter över de fysiska och juridiska personer som driver sådan verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 16, 17, 19, 20, 22 och 23 penningtvättslagen (verksamhetsutövare). Det rör sig huvudsakligen om redovisningskonsulter, skatterådgivare, oberoende jurister, pantbanker, bolagsförmedlare, postboxföretag, förvaltare av trustar och liknande juridiska konstruktioner samt varuhandlare som betalar eller tar emot kontanter över ett visst belopp.

Länsstyrelsen i Skåne läns föreskrifter och allmänna råd gäller för verksamhetsutövare i Skåne län, Blekinge län, Kronobergs län, Jönköpings län, Kalmar län och Östergötlands län.

Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 januari 2018. Länsstyrelsen i Skåne läns allmänna föreskrifter (12 FS 2009:174) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism upphör samtidigt att gälla. Föreskrifterna enligt den äldre penningtvättslagen gäller dock fortfarande i fråga om överträdelser som inträffat före ikraftträdandet.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Utgångspunkter.....	5
1.1 Målet med regleringen	6
1.2 Regleringsalternativ.....	6
1.3 Länsstyrelsens bemyndigande	6
1.4 Överensstämmelse med skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.....	7
1.5 Tidpunkt för ikraftträdande samt behov av informationsinsatser	8
2 Motivering och överväganden.....	8
2.1 Den allmänna riskbedömningen	9
2.1.1 Utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen	9
2.1.2 Undantag från kravet på dokumentation	11
2.1.3 Faktorer som kan tyda på låg eller hög risk.....	11
2.2 Riskbedömning av kunder	12
2.3 Rutiner och riktlinjer	13
2.4 Verksamhetsutövarens anställda och uppdragstagare	15
2.4.1 Lämplighetsprovning av anställda och uppdragstagare.....	15
2.4.2 Utbildning av och information till anställda och uppdragstagare.....	16
2.4.3 Skydd mot hot eller fientliga åtgärder	18
2.5 Åtgärder för kundkännedom	19
2.5.1 Identifiering och kontroll av kunder och företrädare	19
2.5.1.1 Identifiering av fysiska personer	20
2.5.1.2 Kontroll av fysiska personers identitet.....	20
2.5.1.3 Kontroll av företrädare för fysiska personer	22
2.5.1.4 Identifiering av juridiska personer och deras företrädare	23
2.5.1.5 Kontroll av juridiska personer och deras företrädare.....	23
2.5.2 Verklig huvudman	24
2.5.3 Förenklade och skärpta kundkännedsåtgärder	26
2.5.4 Dokumentation av de vidtagna åtgärderna.....	26
2.6 System för uppgiftslämning.....	27
2.7 Bevarande av handlingar och uppgifter	28
2.8 Intern kontroll	29
2.9 Visselblåsningssystem.....	31
2.10 Allmänna råd	31
3 Föreskrifternas konsekvenser	32

3.1 Berörda verksamhetsutövare	32
3.2 Kostnader för verksamhetsutövarna.....	35
3.2.1 Regelbunden utvärdering av den allmänna riskbedömningen samt rutiner och riktlinjer	36
3.2.2 Dokumentation av utbildningsinsatser	37
3.2.3 Funktionen för intern kontroll	38
3.3 Påverkan på konkurrensförhållandena	39
3.3.1 Konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska företag.....	39
3.3.2 Konkurrensförhållandena mellan varuhandlare	39
3.4 Särskild hänsyn till små företag.....	40
3.5 Regleringens påverkan på verksamhetsutövarna i andra avseenden	40
3.6 Konsekvenser för samhället och konsumenterna.....	40
3.7 Konsekvenser för Länsstyrelsen.....	41

1 Utgångspunkter

Penningtvätt handlar om att dölja sambandet mellan pengar eller annan egendom och brott. Problemet med att kriminella medel på olika sätt integreras i den legala ekonomin är såväl nationellt som internationellt. För Sveriges del kan det leda till omfattande negativa konsekvenser för landets säkerhet och ekonomi. Vad gäller finansiering av terrorism kan även mycket små belopp orsaka stor skada.

EU:s regelverk om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism bygger till stor del på rekommendationer och tolkningsnoter från Financial Action Task Force (FATF), en mellanstatlig organisation där Sverige varit medlem sedan år 1990. FATF antog år 2012 reviderade rekommendationer med tolkningsnoter, som ligger till grund för det fjärde penningtvättsdirektivet. Direktivet har införts i svensk rätt huvudsakligen genom den nya penningtvättslagen.

Syftet med såväl penningtvättslagen som det bakomliggande direktivet är att förhindra att näringsverksamheter utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Samtidigt ska verksamhetsutövarnas möjlighet att driva en effektiv verksamhet inte påverkas i onödan. En avvägning mellan dessa intressen förutsätter ett riskbaserat förhållningssätt, vilket innebär att åtgärderna mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska stå i proportion till riskerna i verksamheten.

Med den nya penningtvättslagen har den nedre beloppsgränsen för när penningtvättslagen ska tillämpas vid kontant handel med varor sänkts från 15 000 euro till 5 000 euro. Det är nu både utbetalade och mottagna kontanter som omfattas av lagen. Sedan tidigare gäller beloppsgränsen även för flera transaktioner under förutsättning att dessa har, eller kan antas ha, ett samband med varandra. Den nya lagens tillämpningsområde har också utvidgats till att omfatta verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000).

Enligt den nya penningtvättslagen ska verksamhetsutövarna göra både en allmän riskbedömning av verksamheten och en riskbedömning av varje kundrelation, vilket ställer högre krav på verksamhetsutövarna. Omfattningen av rutinerna och riktlinjerna har även utvidgats, exempelvis genom kravet på att verksamhetsutövare ska göra lämplighetsprövningar av anställda, uppdragstagare, och andra som på liknande grund deltar i verksamheten. Andra nyheter i lagen är att det har införts funktioner för intern kontroll av regelefterlevnad samt en skyldighet att tillhandahålla ett visselblåsningssystem. Tillsynsmyndigheterna ges också ett nytt verktyg för en effektivare tillsyn genom möjligheten att utfärda sanktionsavgifter med stöd av den nya lagen.

Länsstyrelsen remitterade den 10 oktober 2017 ett förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism till 36 remissinstanser. Det har kommit in svar från 20 av remissinstanserna. Länsstyrelsen återger de framförda synpunkterna samt redogör för sin inställning till dessa i respektive avsnitt som synpunkterna berör. Länsstyrelsen har i vissa fall ändrat föreskrifterna och de allmänna råden med anledning av remissinstansernas synpunkter.

1.1 Målet med regleringen

Det övergripande målet med penningtvättsregelverket är att förhindra att näringsverksamheter utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med föreskrifterna och de allmänna råden är att ge de verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn ändamålsenliga och effektiva verktyg för att uppfylla det övergripande målet. Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd utgör ett led i implementeringen av det fjärde penningtvättsdirektivet och ska fungera som ett stöd för verksamhetsutövarna att tillämpa penningtvättsregelverket utifrån de risker som finns i verksamheten. Det huvudsakliga målet med föreskrifterna och de allmänna råden är att komplettera och förtydliga de krav som penningtvättslagen ställer på verksamhetsutövare under Länsstyrelsens tillsyn.

1.2 Regleringsalternativ

Länsstyrelsen anser att föreskrifter behövs för en enhetlig och förutsebar tillämpning av penningtvättsregelverket. Det är inte ett alternativ att behålla de nuvarande föreskrifterna eftersom de har upprättats med stöd av den äldre lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och följer en annan struktur. Länsstyrelsen bedömer därför att det inte finns något annat alternativ än att ta fram nya föreskrifter som harmonierar med den nya lagstiftningen. Det skulle inte heller vara förenligt med EU-rätten att underlåta att meddela föreskrifter på de områden där Länsstyrelsen bedömer att det behövs för att syftet med direktivet ska uppnås.

Vid regelgivning måste alltid en avvägning göras mellan vad som utgör vägledande förtydliganden och vad som innebär att ytterligare krav ställs på de som berörs av regleringen. Länsstyrelsen bedömer att de krav som ställs på verksamhetsutövarna i föreskrifterna är proportionerliga i förhållande till ändamålet.

1.3 Länsstyrelsens bemyndigande

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter på de områden som anges i 8 kap. 1 § penningtvättslagen. Med stöd av 18 § penningtvättsförordningen har regeringen gett Länsstyrelsen bemyndigande att meddela föreskrifter i enlighet med punkterna nedan.

1. Innehållet i och omfattningen av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1 § och om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,
2. undantag från kravet på dokumenterade riskbedömningar enligt 2 kap. 2 §,
3. riskklassificering av kunder enligt 2 kap. 3 §, inbegripet faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,
4. innehållet i och omfattningen av interna och gemensamma rutiner enligt 2 kap. 8 och 9 §§,
5. innehållet i rutiner för lämplighetsprövning enligt 2 kap. 13 §,
6. dokumentation av genomförda utbildningar och vilken information och utbildning som ska tillhandahållas anställda enligt 2 kap. 14 §,
7. nödvändiga åtgärder och rutiner för att skydda anställda och andra företrädare enligt 2 kap. 15 §,
8. åtgärder för identitetskontroll enligt 3 kap. 7 och 8 §§,
9. vad som avses med förenklade åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer förenklade åtgärder är tillåtna enligt 3 kap. 15 §,
10. vad som avses med skärpta åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer skärpta åtgärder ska vidtas enligt 3 kap. 16 och 17 §§,
11. system för uppgiftslämning enligt 4 kap. 7 §,
12. bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 3 §,
13. förutsättningarna för förlängt bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 4 §,
14. innehållet i och omfattningen av rutiner för intern kontroll och modellriskhantering enligt 6 kap. 1 §,
15. kriterierna för när funktioner som avses i 6 kap. 2 § första stycket ska inrättas samt de krav som ska gälla i fråga om funktionernas organisation, befogenheter och oberoende, och
16. det särskilda rapporteringssystemet enligt 6 kap. 4 §.

Srf konsulterna föreslår i sitt remissvar att föreskrifterna bör kompletteras med beloppsindikationer även för transaktioner som inte görs med kontanter.

Länsstyrelsen har inte bemyndigande att föreskriva om införandet av nya beloppsgränser. *Srf konsulterna*s önskemål kan därför inte tillgodoses inom ramen för detta regelärende.

1.4 Överensstämmelse med skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU

Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd utgår från penningtvättslagen, som i sin tur bygger på det fjärde penningtvättsdirektivet. Penningtvättslagen går i vissa fall utöver de skyldigheter som följer av det fjärde penningtvättsdirektivet, som är ett minimidirektiv. Föreskrifterna och de allmänna råden kompletterar och förtydligar

de krav som ställs enligt penningtvättslagen. Länsstyrelsen gör bedömningen att föreskrifterna och allmänna råden bidrar till att förverkliga syftet med det fjärde penningtvättsdirektivet och att regleringen därför överensstämmer med Sveriges skyldigheter med anledning av anslutningen till EU.

1.5 Tidpunkt för ikraftträdande samt behov av informationsinsatser

Det är angeläget att Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd träder i kraft i så nära anslutning som möjligt till penningtvättslagens ikraftträdande den 1 augusti 2017. Föreskrifterna och de allmänna råden ska träda i kraft den 1 januari 2018, då Länsstyrelsens allmänna föreskrifter (12 FS 2009:174) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism upphör att gälla.

Med anledning av den nya penningtvättslagen gör Länsstyrelsen bedömningen att det finns ett stort behov av särskilda informationsinsatser till samtliga verksamhetsutövare. För verksamhetsutövare som har omfattats av regelverket sedan tidigare behöver informationen riktas in på verksamhetsutövarnas utökade skyldigheter. Nya verksamhetsutövare, som pantbanker och eventuella kontanthandlare, behöver mer grundläggande och heltäckande information.

Länsstyrelsen genomför löpande informationsinsatser genom bland annat nyhetsbrev, föreläsningar och information på webbplatsen www.lansstyrelsen.se. Därutöver arbetar Länsstyrelsen med att utforma ett nytt informationsmaterial, i form av en broschyr med titeln "Ett riskbaserat förhållningssätt – Att förstå och motverka riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet". Broschyren är en vägledning som syftar till att ge verksamhetsutövarna praktiska råd om bland annat rutiner och de olika riskbedömningarna. Broschyren riktar sig både till de verksamhetsutövare som sedan tidigare står under Länsstyrelsens tillsyn och de som kommit att omfattas först genom den nya penningtvättslagen.

2 Motivering och överväganden

Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser på de flesta områden där Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter enligt vad som anges ovan under avsnittet 1.3.

I detta avsnitt redogör Länsstyrelsen för de nya föreskrifterna och allmänna råden samt motiverar skälen för dessa. Länsstyrelsen redogör för remissinstansernas synpunkter, i de fall det har inkommit några, och bemöter dessa under respektive avsnitt.

Föreskrifterna och de allmänna råden följer samma kapitelindelning som penningtvättslagen. Definitionerna i föreskrifterna och de allmänna råden är desamma som i penningtvättslagen.

2.1 Den allmänna riskbedömningen

Länsstyrelsen inför bestämmelser om den allmänna riskbedömningen i 2 kap. 1 och 2 §§ föreskrifterna.

Den nya penningtvättslagen ställer krav på verksamhetsutövaren att göra en bedömning av hur de produkter och tjänster som erbjuds i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker. Bestämmelserna om verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning av verksamheten finns i 2 kap. 1 och 2 §§ penningtvättslagen. Enligt 2 kap. 1 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövaren särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster som tillhandahålls, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som föreligger. Av bestämmelsen framgår det också att hänsyn ska tas till uppgifter som kommer fram vid verksamhetsutövarens rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner, information om tillvägagångssätt för penningtvätt och finansiering av terrorism samt andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnar.

Enligt 2 kap. 2 § penningtvättslagen ska omfattningen av den allmänna riskbedömningen bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska utformas så att den kan ligga till grund för verksamhetsutövarens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Den allmänna riskbedömningen ska dokumenteras och hållas uppdaterad.

Med hänsyn till att kraven som ställs på den allmänna riskbedömningen i penningtvättslagen är förhållandevis detaljerade inför Länsstyrelsen en hänvisningsparagraf i 2 kap. 1 § föreskrifterna. Därutöver inför Länsstyrelsen en bestämmelse i 2 kap. 2 § föreskrifterna, som avser frekvensen av verksamhetsutövares utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen.

2.1.1 Utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen

Med hänsyn till att den allmänna riskbedömningen utgör grunden för verksamhetsutövarens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, är det viktigt att den allmänna riskbedömningen av verksamhetens produkter och tjänster är aktuell. I 2 kap. 2 § föreskrifterna anges därför att den allmänna riskbedömningen ska utvärderas regelbundet, minst en gång per år, och att den ska uppdateras vid behov.

Kravet på att utvärderingen ska göras regelbundet, minst en gång per år, syftar till att påminna om vikten av att verksamhetsutövaren fortlöpande utvärderar den

allmänna riskbedömningen utifrån riskerna i verksamheten. Många verksamhetsutövare kan behöva utvärdera den allmänna riskbedömningen oftare än en gång per år. Genom att ställa ett krav på att utvärdering ska ske minst en gång per år bedömer dock Länsstyrelsen att flertalet verksamhetsutövare kommer att utvärdera den allmänna risken i verksamheten med större regelbundenhet än om ett krav på årlig översyn inte hade ställts.

I bestämmelsen ställs det också krav på att den allmänna riskbedömningen alltid ska uppdateras innan verksamhetsutövaren erbjuder nya eller väsentligt förändrade produkter eller tjänster, riktar sig till nya marknader eller gör andra förändringar som är relevanta för verksamheten. Kravet ligger i linje med det riskbaserade förhållningssättet och syftar till att verksamhetsutövarna ska vara väl medvetna om riskerna i den egna verksamheten och hur dessa förändras i samband med att verksamheten ändras.

Med undantag för vissa språkliga ändringar motsvarar bestämmelsen om den allmänna riskbedömningen i 2 kap. 2 § föreskrifterna det som sägs om uppföljning och uppdatering av verksamhetsutövarnas riskbedömning i Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen.

Srf konsulterna har i sitt remissvar anfört att penningtvättslagen inte anger något direktiv om frekvens och att det är olämpligt att Länsstyrelsen ställer högre krav än lagen i fråga om utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen. *Srf konsulterna* anser att kraven i föreskrifterna kommer att medföra en ökad administrativ belastning för verksamhetsutövarna där majoriteten är mindre företag med begränsade resurser.

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om den allmänna riskbedömningens omfattning. I det ingår frekvensen av verksamhetsutövarnas utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen. Länsstyrelsen har i såväl remisspromemorian som denna beslutspromemoria understrukit vikten av att den allmänna riskbedömningen är aktuell utifrån de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som finns i verksamheten. I förlängningen kommer kravet på regelbundenhet att hjälpa både stora och små verksamhetsutövare att få en bättre kunskap om verksamhetens riskexponering. Sammanfattningsvis gör Länsstyrelsen alltjämt bedömningen att kravet på verksamhetsutövarna är välavvägt i förhållande till den administrativa belastning bestämmelsen kommer att medföra.

Polismyndigheten har inte haft några synpunkter om bestämmelsen i 2 kap. 2 § föreskrifterna. Däremot har *Polismyndigheten* i sitt remissvar anfört att det bör förtydligas att det är verksamhetsutövaren själv som har skyldighet att utvärdera sina rutiner och riktlinjer. Länsstyrelsen delar *Polismyndighetens* uppfattning och har därför förtydligt bestämmelsen om rutiner och riktlinjer i 2 kap. 6 § föreskrifterna

(se avsnitt 2.3). För att föreskrifterna ska bli så enhetligt utformade som möjligt har Länsstyrelsen också förtydligat att det är verksamhetsutövare som ska utvärdera och uppdatera den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 2 § föreskrifterna.

Länsstyrelsen har sedan förslaget till föreskrifter och allmänna råd remitterades utökat bestämmelsen i 2 kap. 2 § föreskrifterna. Enligt den nuvarande bestämmelsen ska verksamhetsutövaren dokumentera datumet för utvärderingen av den allmänna riskbedömningen. Kravet motiveras av att Länsstyrelsen ska kunna följa upp att utvärderingar görs i enlighet med bestämmelsen.

2.1.2 Undantag från kravet på dokumentation

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om undantag från kravet på att den allmänna riskbedömningen ska dokumenteras enligt 2 kap. 2 § penningtvättslagen. I förarbetena uttalas att möjligheten till undantag bör utnyttjas när riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism är uppenbara och väl kända (prop. 2016/17:173 s. 210).

Länsstyrelsen har inte identifierat någon typ av verksamhet som med självklarhet uppfyller de högt ställda krav som nämns i förarbetena. Länsstyrelsen inför därför i nuläget inte några bestämmelser om undantag från kravet på att den allmänna riskbedömningen ska dokumenteras.

2.1.3 Faktorer som kan tyda på låg eller hög risk

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. I förarbetena konstateras att det kan finnas behov av mer detaljerade föreskrifter om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för vissa kategorier av verksamhetsutövare. Som exempel nämns sådana verksamhetsutövare vars tjänster eller produkter är relativt homogena och därför har i princip samma sårbarheter i verksamheten. För sådana verksamhetsutövare skulle ett standardiserat förfarande genom generella bestämmelser i föreskrifter kunna förenkla tillämpningen av det riskbaserade förhållningssättet (jfr prop. 2016/17:173 s. 210).

De verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn är en heterogen grupp av fysiska och juridiska personer som består av allt från enskilda firmor till koncerner. Verksamhetsutövarna verkar dessutom i ett stort antal branscher där riskerna för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism varierar. Mot bakgrund av förarbetsuttalandena bedömer därför Länsstyrelsen att det inte är lämpligt att meddela föreskrifter om verksamhets-specifika faktorer som kan tyda på låg eller hög risk hos de verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn.

Sif konsulterna har anfört att auktoriserade redovisningskonsulter som står under tillsyn och kvalitetskontroll av sin branschorganisation bör kunna tillämpa ett standardiserat förfarande för den allmänna riskbedömningen.

Länsstyrelsens föreskrifter är generella, vilket innebär att de ska tillämpas av samtliga verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn. Mot den bakgrunden anser Länsstyrelsen att det inte är lämpligt att föreskriva om standardiserade förfaranden för en särskild grupp av verksamhetsutövare.

2.2 Riskbedömning av kunder

Länsstyrelsen inför en bestämmelse om riskbedömningen av varje kundrelation i 2 kap. 3 § föreskrifterna.

Enligt 2 kap. 3 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövaren göra en riskbedömning av kundrelationen (kundens riskprofil). Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelser och ändras när det finns anledning till det. Enligt lagbestämmelsen ska verksamhetsutövare beakta omständigheter som avses i 2 kap. 4 och 5 §§ samma lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen samt andra omständigheter som i det enskilda fallet påverkar risken som kan förknippas med kundrelationen.

I 2 kap. 4 och 5 §§ penningtvättslagen anges omständigheter som kan tyda på låg respektive hög risk i kundrelationen. Exemplifieringen bygger på delar av bilaga I-III till det fjärde penningtvättsdirektivet, som regeringen har bedömt är relevanta för alla verksamhetsutövare eller så allmänt hållna att de ska framgå av lagen (jfr prop. 2016/17:173 s. 261).

De verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn verkar i många olika branscher. Där är kunderna, de produkter och tjänster som kunderna använder samt hur kunden använder dessa produkter och tjänster högst varierande. Med hänsyn till detta har Länsstyrelsen gjort bedömningen att det tills vidare inte är ändamålsenligt att ställa ytterligare krav eller ange fler riskfaktorer som kan förknippas med den enskilda kundrelationen än de som framgår av lagen.

Mot bakgrund av de ovan redovisade lagbestämmelserna införs en hänvisningsparagraf i 2 kap. 3 § föreskrifterna. I anslutning till denna bestämmelse lämnades i det remitterade förslaget allmänna råd om vilka omständigheter och transaktioner som kan motivera att en kunds riskprofil bedöms som hög. Flera remissinstanser har lämnat synpunkter angående innehållet i de allmänna råden.

Ekobrottsmyndigheten, Finansinspektionen, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har i sina remissvar framfört följande. Flera av de omständigheter och transaktioner som enligt de allmänna råden kan tyda på hög risk kan även utgöra exempel på misstänkta aktiviteter. Vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism ska verksamhetsutövaren rapportera till Polismyndigheten och avhålla sig från att ingå affärsförbindelsen eller utföra transaktionen, oavsett den bedömda risken.

Länsstyrelsen är av uppfattningen att omständigheterna och transaktionerna som föreslagits i det allmänna rådet inte nödvändigtvis behöver innebära att det finns en misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Länsstyrelsen anser dock, i likhet med remissinstanserna, att det skulle ha behövts ett förtydligande om att det finns en rapporteringsskyldighet och en skyldighet att avstå från affärsförbindelsen eller transaktionen när den höga risken övergår till misstanke om brott. För att tydliggöra denna gränsdragning för verksamhetsutövarna anser Länsstyrelsen att det behövs en mer nyanserad vägledning med konkreta exempel. Ett sådant förtydligande är dock mer ändamålsenligt i Länsstyrelsens informationsmaterial än som allmänna råd i en författning. Länsstyrelsen har därför valt att ta bort rådet som föreslogs i anslutning till 2 kap. 3 § i föreskrifterna.

Srf konsulterna har i sitt remissvar sammanfattningsvis anfört att de allmänna råden är mycket värdefulla som koncept, men att flera av exemplen bör utvärderas, omformuleras eller definieras tydligare.

Länsstyrelsen har tagit bort de allmänna råden med hänsyn till att dess innehåll lämpar sig bättre i Länsstyrelsens informationsmaterial. Länsstyrelsen instämmer till viss del i *Srf konsulterna*s synpunkter. I övriga delar avser Länsstyrelsen att ge mer nyanserad vägledning i informationsmaterialet.

2.3 Rutiner och riktlinjer

Länsstyrelsen inför bestämmelser om rutiner och riktlinjer i 2 kap. 4-6 §§ samt 6 kap. 1-3 §§ i föreskrifterna.

Bestämmelsen i 2 kap. 4 § i föreskrifterna hänvisar till de lagbestämmelser som ställer krav på rutiner och riktlinjer. Därutöver finns det hänvisningar till föreskrifternas bestämmelser om identifiering och kontroll, förenklade och skärpta åtgärder, system för uppgiftslämning till Polismyndigheten, bevarande av handlingar och uppgifter samt den interna kontrollen av regelefterlevnaden.

För verksamhetsutövare med anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten om de utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism (fortsättningsvis anställda och uppdragstagare) gäller även 2 kap. 5 §

föreskrifterna. Paragrafen hänvisar till föreskrifternas bestämmelser om lämplighetsprövning, utbildning och skydd av anställda och uppdragstagare.

I 2 kap. 6 § i föreskrifterna införs en bestämmelse om att verksamhetsutövaren ska utvärdera sina rutiner och riktlinjer regelbundet, minst en gång per år, och att de ska uppdateras vid behov. Bestämmelsen är ny i förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen, men följer samma systematik som det motsvarande kravet på utvärdering och uppdatering av den allmänna riskbedömningen.

Srf konsulterna har i sitt remissvar anfört att det är olämpligt att Länsstyrelsen ställer högre krav än lagen i fråga om utvärdering och uppdatering av verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer. *Srf konsulterna* anser att kraven i föreskrifterna kommer att medföra en ökad administrativ belastning för verksamhetsutövarna där majoriteten är mindre företag med begränsade resurser.

Länsstyrelsen delar inte *Srf konsulterna*s uppfattning. I 2 kap. 8 § penningtvättslagen anges att rutinerna och riktlinjerna fortlöpande ska anpassas efter nya och förändrade risker för penningtvätt och finansiering av terrorism. Rutinerna och riktlinjernas omfattning och innehåll ska dessutom bestämmas utifrån bland annat den allmänna riskbedömningen. Då verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning har betydelse för utformningen av rutinerna och riktlinjerna anser Länsstyrelsen att dessa ska uppdateras med samma regelbundenhet. Eftersom det finns ett krav på att den allmänna riskbedömningen ska utvärderas regelbundet, minst en gång per år, vidhåller Länsstyrelsen att det behövs en motsvarande bestämmelse avseende rutiner och riktlinjer. Länsstyrelsen bedömer att bestämmelsen står i proportion till den administrativa belastning som den innebär för *Srf konsulterna*s medlemmar samt övriga verksamhetsutövare.

Polismyndigheten har i sitt remissvar anfört att det bör förtydligas att det är verksamhetsutövaren själv som har en skyldighet att utvärdera sina rutiner och riktlinjer.

Länsstyrelsen delar *Polismyndigheten*s uppfattning och har därför förtydligat bestämmelsen i 2 kap. 6 § föreskrifterna i enlighet med de framförda synpunkterna (jämför även ovan avsnitt om den allmänna riskbedömningen under 2.1.1).

Länsstyrelsen har sedan förslaget till föreskrifter och allmänna råd remitterades utökat bestämmelsen i 2 kap. 6 § föreskrifterna. Enligt den nuvarande bestämmelsen ska verksamhetsutövaren dokumentera datumet för utvärderingen av rutinerna och riktlinjerna. Kravet motiveras av att Länsstyrelsen ska kunna följa upp att utvärderingar görs i enlighet med bestämmelsen.

2.4 Verksamhetsutövarens anställda och uppdragstagare

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om lämplighetsprövning, utbildning och skydd av anställda och uppdragstagare. I 2 kap. 14 § penningtvättslagen, som avser utbildningen av och informationen till anställda och uppdragstagare, anges inte att utbildningen och informationen ska omfattas av verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer. Bestämmelserna om utbildning och information i lagtexten är trots det placerade under en gemensam rubrik tillsammans med rutinerna för lämplighetsprövning och skydd av anställda och uppdragstagare. Samma systematik används därför i Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd samt denna promemoria.

2.4.1 Lämplighetsprövning av anställda och uppdragstagare

Länsstyrelsen inför en bestämmelse om lämplighetsprövning av anställda och uppdragstagare i 2 kap. 7 § föreskrifterna.

I bestämmelsens första stycke görs en hänvisning till 2 kap. 13 § penningtvättslagen, där det anges att verksamhetsutövaren ska ha rutiner för att säkerställa lämpligheten hos anställda och uppdragstagare. I det andra stycket anges att verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer ska säkerställa att kontrollen av lämpligheten är proportionerlig i förhållande till personens arbetsuppgifter och funktion samt den allmänna riskbedömningen av verksamheten.

Andra tillsynsmyndigheter har valt att utöka kravet på lämplighetsprövning till att även omfatta krav på viss kunskap. Länsstyrelsen är dock av uppfattningen att lämpligheten tar sikte på personens bakgrund (jfr artikel 8.4 i det fjärde penningtvättsdirektivet, som reglerar bakgrundskontroller). Den som saknar kunskap om penningtvättsregelverket kan enligt Länsstyrelsens mening ändå vara lämplig för att utföra arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Skyldigheten att erbjuda anställda och uppdragstagare den kunskap som krävs för sådana arbetsuppgifter regleras i de bestämmelser som rör utbildningen av och informationen till anställda och uppdragstagare. På ett motsvarande sätt kan en person med tillräcklig kunskap om penningtvättslagstiftningen ändå anses vara olämplig.

Enligt förarbetena till 2 kap. 13 § penningtvättslagen avser bedömningen av om en person är lämplig för de tilltänkta arbetsuppgifterna i praktiken det som ett normalt anställningsförfarande syftar till. Underlaget för lämplighetsprövningen behöver därför i normalfallet inte vara annat än sådana intyg, betyg, referenser och intervjuer med mera som en arbetsgivare normalt använder för att besluta i ett anställningsärende. Frågan om verksamhetsutövare i vissa fall ska begära ett utdrag ur belastningsregistret beträffande den anställde eller uppdragstagaren har dock inte besvarats av utredningen (jfr prop. 2016/17:173 s. 219).

Bestämmelsen i 2 kap. 7 § i föreskrifterna syftar till att understryka vikten av att en arbetsgivare inte ska gå utöver vad som är nödvändigt för att kontrollera lämpligheten av sin personal. Syftet med proportionalitetsbedömningen är att skydda anställdas och uppdragstagares personliga integritet. Utgångspunkten är att verksamhetsutövaren inte ska behöva begära utdrag från belastningsregistret för att uppfylla kravet på lämplighetsprövning av anställda och uppdragstagare. Länsstyrelsen utesluter dock inte att det kan finnas situationer då det skulle kunna vara motiverat för verksamhetsutövaren att försäkra sig om att den anställde eller uppdragstagaren inte har blivit dömd för viss brottslighet eller liknande, till exempel genom att begära att få ta del av ett utdrag ur belastningsregistret. I 2 kap. 7 § föreskrifterna förtydligas att bedömningen av om ett sådant förfarande är påkallat ska ske utifrån de risker som verksamhetsutövaren exponeras för enligt den allmänna riskbedömningen samt den anställdes eller uppdragstagarens arbetsuppgifter och funktion.

2.4.2 Utbildning av och information till anställda och uppdragstagare

Länsstyrelsen inför bestämmelser om utbildningen av och informationen till anställda och uppdragstagare i 2 kap. 8 och 9 §§ i föreskrifterna och de allmänna råden.

Bestämmelserna bygger på 2 kap. 14 § penningtvättslagen, där det anges att de anställda fortlöpande ska få relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt lagen. Innehållet i utbildningen ska enligt lagbestämmelsen åtminstone avse relevanta delar av innehållet i gällande regelverk, verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning, rutiner och riktlinjer samt information som ska underlätta för dessa personer att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism.

I Länsstyrelsens remitterade förslag angavs i 2 kap. 8 § föreskrifterna att verksamhetsutövaren, utöver vad som sägs i penningtvättslagen, även skulle informera om nya trender, mönster och metoder samt lämna annan information som är relevant för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Kravet motsvarade det som sades i Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen.

Srf konsulterna och *FAR* har i sina remissvar invänt mot att verksamhetsutövarna påförs ytterligare krav avseende information om trender, mönster och metoder avseende penningtvätt och finansiering av terrorism. Remissinstanserna anser att kravet inte står i rimlig proportion till vad som kan förväntas av verksamhetsutövarna. *Srf konsulterna* har för sin del anfört att kravet i föreskrifterna kommer att medföra en ökad administrativ belastning för verksamhetsutövarna där majoriteten är mindre företag med begränsade resurser.

Länsstyrelsen anser att det ingår omvärldsbevakning i utbildningen av anställda och uppdragstagare för att verksamhetsutövare ska anses fullgöra sina skyldigheter enligt 2 kap. 14 § penningtvättslagen. I förarbetsuttalandena till bestämmelsen uttalas bland annat att anställda löpande ska få information som underlättar för dem att identifiera misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Som exempel nämns typologirapporter och annan information som tillhandahålls av tillsynsmyndigheter eller andra myndigheter samt sådan information som verksamhetsutövare får tillgång till vid rapportering av misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism (prop. 2016/17:173 s. 518). Enligt Länsstyrelsens mening kan dessa förarbetsuttalanden tas till intäkt för att föreskrifterna bör innehålla ett förtydligande om att verksamhetsutövare ska utbildas och informeras anställda och uppdragstagare om trender, mönster och metoder.

I förarbetena uttalas dock också att innehållet i och omfattningen av utbildningen följer av att behovet av utbildning och vad som är relevant för en viss person i hög grad är beroende av verksamhetens art, omfattning och personens arbetsuppgifter (samma prop. s. 222). I 2 kap. 8 § föreskrifterna anges också att utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning.

Mot denna bakgrund gör Länsstyrelsen bedömningen, i likhet med remissinstanserna, att det är mindre lämpligt att meddela generella föreskrifter specifikt om ”trender, mönster och metoder”. Länsstyrelsen anser dock att det behövs nyanserade förtydliganden om vilken sorts omvärldsbevakning som anställda och uppdragstagare kan behöva få del av för att verksamhetsutövaren ska anses uppfylla kraven enligt lagen och föreskrifterna. En sådan vägledning lämpar sig bättre i Länsstyrelsens informationsmaterial.

Bestämmelsen i 2 kap. 8 § föreskrifterna har kompletterats med ett krav på att innehållet och frekvensen ska anpassas utifrån den anställdes eller uppdragstagarens uppgifter och funktion i frågor som rör åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Verksamhetsutövaren ska anpassa utbildningen utifrån den anställdes eller uppdragstagarens exponering för risk. Det riskbaserade förhållningssättet förtydligas också genom kravet på att utbildningen ska anpassas utifrån de risker som identifierats i verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning.

Bestämmelsen i 2 kap. 9 § föreskrifterna gäller kravet på dokumentation, vilket är nytt i förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen. Den nya bestämmelsen innebär att det ska gå att följa när utbildningen ägde rum, vilka som deltog och utbildningens innehåll. Dokumentationen är relevant både för verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten.

Srf konsulterna har i sitt remissvar anfört att det är olämpligt att det i föreskrifterna ställs krav på dokumentation av internt genomförda utbildningsinsatser eftersom detta inte krävs enligt penningtvättslagen. *Srf konsulterna* anser att kraven i föreskrifterna kommer att medföra en ökad administrativ belastning för verksamhetsutövarna där majoriteten är mindre företag med begränsade resurser. Länsstyrelsen delar inte *Srf konsulternas* uppfattning i denna fråga. Länsstyrelsen har bemyndigande att föreskriva närmare om verksamhetsutövares dokumentation av genomförda utbildningsinsatser. Länsstyrelsen anser att dokumentationskravet förenklar både tillsynsmyndighetens och verksamhetsutövares möjlighet till uppföljning av gjorda insatser. Länsstyrelsen bedömer att bestämmelsen står i proportion till den administrativa belastning det innebär för *Srf konsulternas* medlemmar samt övriga verksamhetsutövare.

2.4.3 Skydd mot hot eller fientliga åtgärder

Länsstyrelsen inför en bestämmelse om skydd av anställda och uppdragstagare i 2 kap. 10 § i föreskrifterna.

Länsstyrelsens bemyndigande omfattar den del av 2 kap. 15 § penningtvättslagen som avser skydd av anställda och uppdragstagare. Personer som arbetar med frågor om penningtvätt och finansiering av terrorism kan riskera att utsättas för hot eller fientliga åtgärder. Det kan exempelvis vara hot från en kund i samband med en kundkännedomsprocess eller vid rapporteringen om misstankar till Polismyndigheten (jfr prop. 2016/17:173 s. 223).

Med en hänvisning till 2 kap. 15 § penningtvättslagen angavs i 2 kap. 10 § i det remitterade förslaget att verksamhetsutövaren skulle utreda hot och fientliga åtgärder som inträffat. Av den föreslagna bestämmelsen framgick även att verksamhetsutövaren skulle använda slutsatserna från utredningen för att vidta nödvändiga åtgärder i det enskilda fallet samt vid behov uppdatera den allmänna riskbedömningen samt rutinerna och riktlinjerna. Den föreslagna bestämmelsen syftade bland annat till att ge verksamhetsutövaren förutsättningar att förhindra att hot och fientliga åtgärder inträffar igen i verksamheten.

Srf konsulterna har i sitt remissvar invänt mot att det i bestämmelsen anges att verksamhetsutövaren ska utreda hot och fientliga åtgärder. *Srf konsulterna* menar att sådan utredning ska göras av Polismyndigheten.

Länsstyrelsen har med bestämmelsen inte avsett att frånta Polismyndigheten dess utredningsskyldighet utan bestämmelsen har tagit sikte på verksamhetsutövares egen hantering av inträffade incidenter. Länsstyrelsen delar dock *Srf konsulternas* uppfattning om att bestämmelsen behöver förtydligas, vilket har gjorts utifrån de framförda synpunkterna.

2.5 Åtgärder för kundkännedom

För att ingå och upprätthålla affärsförbindelser samt utföra vissa enstaka transaktioner krävs i de situationer som anges i penningtvättslagen att verksamhetsutövaren uppnår kännedom om sin kund. Kundkännedomen ska vara tillräcklig för att verksamhetsutövaren dels ska kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen, dels ska kunna övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner i syfte att upptäcka avvikelser i förhållande till den bedömda risken.

Omfattningen av åtgärderna för kundkännedom är beroende av verksamhetsutövarens inledande samt fortlöpande riskbedömning av den enskilda kundrelationen. Utgångspunkten är de åtgärder som behöver vidtas när risken är normal. Om risken bedöms vara låg, är det tillräckligt med förenklade åtgärder. Om risken däremot bedöms vara hög, krävs det istället skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom.

Åtgärderna för att uppnå kundkännedom är bland andra identifiering och kontroll av kunden och dennes företrädare samt utredning av om kunden har en verklig huvudman och kontroll av dennes identitet. Kundkännedomsåtgärder omfattar också bedömning av affärsförbindelsens syfte och art samt krav på fortlöpande övervakning av förbindelsen.

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om identitetskontroller enligt 3 kap. 7 § penningtvättslagen, som avser kunder och deras företrädare, och enligt 3 kap. 8 § samma lag, som avser verkliga huvudmän. I Länsstyrelsens bemyndigande ingår också föreskriftsrätt avseende vad som avses med förenklade respektive skärpta åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer dessa åtgärder är tillåtna enligt 3 kap. 15-17 §§ penningtvättslagen.

I 3 kap. 1 § i föreskrifterna görs hänvisningar till aktuella lagbestämmelser om kundkännedomsåtgärder beträffande identifiering och kontroll, verklig huvudman samt förenklade och skärpta kundkännedomsåtgärder. Övriga bestämmelser i 3 kap. i föreskrifterna reglerar närmare vilka kundkännedomsåtgärder som verksamhetsutövaren ska vidta i olika situationer. Dessutom förtydligas i respektive bestämmelse på vilket sätt de vidtagna åtgärderna ska dokumenteras av verksamhetsutövaren. I 3 kap. 12 § i föreskrifterna införs en hänvisning till bestämmelserna om bevarande av handlingar och uppgifter i 5 kap. föreskrifterna.

2.5.1 Identifiering och kontroll av kunder och företrädare

Länsstyrelsen inför bestämmelser om identifiering och kontroll av kunder och företrädare i 3 kap. 2-7 §§ i föreskrifterna.

Enligt 3 kap. 7 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövaren först identifiera kunden och sedan kontrollera kundens identitet. Om kunden företräds av en person som uppger sig handla på kundens vägnar, ska verksamhetsutövaren kontrollera personens identitet och behörighet att företräda kunden.

Länsstyrelsen har delat upp identifieringen och identitetskontrollen av fysiska respektive juridiska personer i olika bestämmelser. Syftet är att tydliggöra att identifiering och identitetskontroll rör sig om två skilda åtgärder. I de bestämmelser som gäller kundens företrädare förtydligas också på vilket sätt verksamhetsutövaren ska kontrollera behörigheten att företräda kunden.

2.5.1.1 Identifiering av fysiska personer

I 3 kap. 2 § föreskrifterna tydliggörs på vilket sätt verksamhetsutövare ska identifiera kunder som är fysiska personer. Identifieringen sker genom att verksamhetsutövaren efterfrågar personens namn, personnummer, samordningsnummer eller motsvarande nummer samt adress. Dessa uppgifter krävs bland annat för att klargöra om kunden är en person i politiskt utsatt ställning eller på något annat sätt har identifierats som en person som innebär hög risk (jfr prop. 2016/17:173 s. 237 f.).

2.5.1.2 Kontroll av fysiska personers identitet

Av 3 kap. 3 och 4 §§ föreskrifterna framgår på vilka sätt verksamhetsutövaren ska kontrollera kundens identitet beroende på om kunden närvarar vid kontrollen eller befinner sig på distans. Punkterna är som huvudregel alternativa. Med hänsyn till bedömningen av risken i den enskilda kundrelationen kan det dock i vissa fall vara motiverat med mer än en åtgärd.

Oberoende av om kunden är närvarande eller på distans kan identitetskontrollen ske genom en tillförlitlig elektronisk legitimation, enligt 3 kap. 3 och 4 §§ första stycket punkten 1 föreskrifterna. Formuleringen "tillförlitlig elektronisk legitimation" ger inte stöd för någon särskild typ av teknisk lösning utan verksamhetsutövaren måste göra en egen bedömning av om lösningen kan anses vara tillförlitlig. Möjligheten att kontrollera en närvarande kunds identitet genom elektronisk legitimation är ny i förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen.

Finansinspektionen har i sitt remissvar framfört följande. Bestämmelserna om "tillförlitlig elektronisk legitimation" i 3 kap. 3 § punkten 1 och 3 kap. 4 § punkten 1 bör innehålla en hänvisning till lagen (2016:561) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering för att tydliggöra vad som avses med begreppet "tillförlitlig elektronisk legitimation".

Länsstyrelsen konstaterar att lagen som *Finansinspektionen* hänvisar till inte innehåller någon definition och därför ger begränsad vägledning för

verksamhetsutövarna. Länsstyrelsen vidhåller att bestämmelsen om elektronisk identifiering ska ha den utformning som angavs i det remitterade förslaget.

Däremot delar Länsstyrelsen Finansinspektionens uppfattning om att det kan behövas ett förtydligande av vad som avses med ”tillförlitlig elektronisk legitimation”. Bestämmelserna i 3 kap. 3 och 4 §§ föreskrifterna har därför kompletterats med ett allmänt råd. Där anges att verksamhetsutövaren kan ta vägledning av E-legitimationsnämndens tillitsramverk.

Enligt 3 kap. 3 § första stycket punkten 2 i föreskrifterna kan verksamhetsutövaren istället kontrollera en närvarande kunds identitet genom kontroll av kundens pass, körkort eller annan identitetshandling som utvisar ett fotografi av den fysiska personen och som är utfärdad av myndighet eller annan behörig och tillförlitlig utfärdare. Verksamhetsutövaren får göra en egen bedömning av om den behöriga utfärdaren är tillförlitlig utifrån kundens riskprofil och omständigheter i det land där identitetshandlingen är utfärdad.

Kontroll av fysiska personer som befinner sig på distans enligt 3 kap. 4 § första stycket punkten 2 sker genom två steg. Enligt det första steget ska verksamhetsutövaren först kontrollera namn och personnummer, samordningsnummer eller motsvarande nummer samt adress mot externa register, intyg eller andra oberoende och tillförlitliga källor. Därefter ska verksamhetsutövaren antingen (a) kontakta den fysiska personen genom att skicka en bekräftelse till personens folkbokföringsadress eller en motsvarande tillförlitlig adress, eller (b) se till att personen skickar in en vidimerad kopia av en identitetshandling.

Punkterna (a) och (b) i 3 kap. 4 § första stycket 2 föreskrifterna är som huvudregel alternativa. ”Motsvarande tillförlitlig adressuppgift” enligt punkten (a) innebär att verksamhetsutövaren kan utgå från en annan registrerad adress än folkbokföringsadressen. Det kan exempelvis röra sig om adresser som registrerats i officiella tillförlitliga adressregister i länder där folkbokföring saknas. Som alternativ till punkten (a) kan verksamhetsutövaren enligt punkten (b) istället inhämta och granska en vidimerad kopia av kundens identitetshandling, vilket är nytt i förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen. Vad som menas med vidimering framgår av bestämmelsen.

Finansinspektionen har i sitt remissvar anfört att det vid kontroll av utländskt pass, körkort eller annan identitetshandling i 3 kap. 3 och 4 §§ föreskrifterna bör tydliggöras att det av handlingen bör framgå uppgifter om medborgarskap.

Länsstyrelsen har valt att inte göra en uppdelning mellan identifiering av svenska och utländska medborgare, vilket är en skillnad jämfört med föreskrifterna enligt den

äldre penningtvättslagen. Eftersom svenska körkort inte innehåller en uppgift om medborgarskap, är det enligt Länsstyrelsens uppfattning mindre lämpligt att införa ett generellt krav på att utländska identitetshandlingar ska innehålla en sådan uppgift. Bakgrunden till detta är de EU-rättsliga principerna om likabehandling och icke-diskriminering.

Avsaknaden av uppgiften om medborgarskap kan medföra att verksamhetsutövaren ifrågasätter den kontrollerade handlingens tillförlitlighet. I dessa situationer ska verksamhetsutövaren vidta ytterligare kontroller i enlighet med vad som anges i 3 kap. 3 och 4 §§ föreskrifterna. Det förhållandet att en kunds identitet är svår att fastställa kan indikera en hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Då måste verksamhetsutövaren vidta skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom. Länsstyrelsen har därför kompletterat det allmänna rådet som lämnas till bestämmelsen i 3 kap. 11 § föreskrifterna som gäller skärpta åtgärder. Enligt punkten 2 i det allmänna rådet anges som ett exempel på skärpta åtgärder kontroll av identitetshandlingar, enligt 3 kap. 3 § första stycket 2 och 3 kap. 4 § första stycket 2 b föreskrifterna, som utvisar uppgifter om medborgarskap.

För kunder som saknar en identitetshandling ska verksamhetsutövaren, enligt 3 kap. 3 § första stycket punkten 3 föreskrifterna, kontrollera identiteten genom andra dokument och kontroller från oberoende och tillförlitliga källor. En källa är oberoende om uppgifterna verifieras av någon annan person än kunden. Kunden kan dock vara den som tillhandahåller de relevanta uppgifterna och handlingarna. Om det uppstår svårigheter att bedöma om en källa är tillförlitlig och oberoende ska flera källor användas, enligt bestämmelsen. Möjligheten att kontrollera identiteten genom uppgifter från oberoende och tillförlitliga källor är ny i förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen och är en anpassning utifrån den nya penningtvättslagen.

2.5.1.3 Kontroll av företrädare för fysiska personer

I 3 kap. 5 § första stycket i föreskrifterna införs en bestämmelse som anger att identitetskontrollen av företrädare för fysiska personer ska ske på samma sätt som för kunder som är fysiska personer. Av bestämmelsens andra stycke framgår det att personens behörighet att företräda kunden ska ske genom kontroll av fullmakt, förordnande eller motsvarande behörighetshandling. Med förordnande avses exempelvis sådana situationer när kunden har en förvaltare eller god man. Med motsvarande handling menas exempelvis ett personbevis som utvisar föräldraskap. Bestämmelsen i 3 kap. 5 § föreskrifterna innebär ett förtydligande av penningtvättslagen.

2.5.1.4 Identifiering av juridiska personer och deras företrädare

I 3 kap. 6 § i föreskrifterna införs en bestämmelse som förtydligar att kunder som är juridiska personer ska identifieras genom att verksamhetsutövaren inhämtar uppgifter om företagets namn och organisationsnummer samt registrerad adress. Enligt bestämmelsen ska verksamhetsutövaren även inhämta uppgifter om den juridiska personens företrädare.

2.5.1.5 Kontroll av juridiska personer och deras företrädare

I 3 kap. 7 § föreskrifterna införs en bestämmelse som anger att kontrollen av den juridiska personen ska ske genom att verksamhetsutövaren kontrollerar uppgifterna om företagets namn och organisationsnummer, registrerad adress samt dess företrädares behörighet mot registreringsbevis, registerutdrag eller uppgifter från andra oberoende och tillförlitliga källor. Av bestämmelsen framgår att verksamhetsutövaren ska kontrollera identiteten hos den juridiska personens företrädare på samma sätt som identiteten hos kunder som är fysiska personer enligt 3 kap. 3 eller 4 §§ i föreskrifterna.

I anslutning till bestämmelsen i 3 kap. 7 § föreskrifterna lämnas allmänna råd beträffande kontroller som sker mot webbplatser som tillhandahåller information om juridiska personer. Enligt det allmänna rådet bör det framgå att uppgifterna på webbplatsen är hämtade från Bolagsverkets näringslivsregister eller ett motsvarande register från en annan nations myndighet.

I det remitterade förslaget angavs också i det allmänna rådet att registreringsbeviset eller det motsvarande registerutdraget inte borde vara äldre än tre månader. Detta med hänsyn till vikten av att den kontrollerade handlingen är aktuell.

Polismyndigheten har i sitt remissvar anfört att så aktuella uppgifter som möjligt eftersträvas mot bakgrund av att ägarbyten inom kort tid är ett vanligt förekommande moment vid många brottsupplägg. Enligt *Polismyndighetens* mening kan uppgifter om ägarförhållanden stämmas av i eller i nära realtid mot Bolagsverket. Det bör därför ställas krav på avsevärt aktuellare uppgifter i föreskriften.

Länsstyrelsen har beaktat *Polismyndighetens* synpunkter genom att ändra det allmänna rådet till att registreringsbeviset eller det motsvarande registerutdraget inte bör vara äldre än en vecka när verksamhetsutövaren utför kontrollen.

FAR har i sitt remissvar anfört sammanfattningsvis följande. Enligt *FAR:s* mening skulle Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd kunna kompletteras med vägledning angående kontrollen av juridiska personer och deras ställföreträdare. Av 3 kap. 6 och 7 §§ i förslaget till föreskrifter framgår det att verksamhetsutövaren ska

identifiera den juridiska personen genom att inhämta uppgifter om bland annat företrädare. Verksamhetsutövaren ska sedan kontrollera företrädarens behörighet. Vidare ska verksamhetsutövaren kontrollera identiteten på den juridiska personens företrädare i enlighet med de föreskrifter som gäller för kontrollen av fysiska personer.

FAR anser att det ligger nära till hands att tolka reglerna så att identiteten för samtliga registrerade företrädare för den juridiska personen ska kontrolleras enligt föreskrifterna. Detta kan dock många gånger framstå som onödigt betungande till exempel om kunden är en bostadsrättsförening med stor styrelse samtidigt som risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism för en bostadsrättsförening ofta bedöms som låg. När risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism inte bedöms som hög bör det enligt *FAR*:s mening vara tillräckligt att kontroll görs av den fysiska person som företräder den juridiska personen gentemot verksamhetsutövaren, förutsatt att denna har firmateckningsrätt.

Länsstyrelsen delar *FAR*:s uppfattning. I anslutning till 3 kap. 7 § föreskrifterna har därför Länsstyrelsen infört ett allmänt råd om att det som utgångspunkt är tillräckligt för verksamhetsutövaren att begränsa identitetskontrollen till den fysiska person som företräder den juridiska personen gentemot verksamhetsutövaren. Det förutsätter dock att den eller de personer som är företrädare har firmateckningsrätt eller motsvarande behörighet att företräda den juridiska personen. Fler kontroller kan behöva vidtas om den enskilda kundrelationen är förknippad med en hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism.

2.5.2 Verklig huvudman

Länsstyrelsen inför bestämmelser om verklig huvudman i 3 kap. 8 och 9 §§ i föreskrifterna.

I 3 kap. 8 § i det remitterade förslaget gjordes en hänvisning till vad som avses med verklig huvudman enligt 1 kap. 3-7 §§ lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän. I förslagets 3 kap. 9 § gjordes en hänvisning till 3 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen vad avser utredningen av om kunden har en verklig huvudman samt kontrollen av dennes identitet. I 3 kap. 10 § i det remitterade förslaget reglerades identitetskontrollen av den verkliga huvudmannen.

Bolagsverket och *FAR* har i sina remissvar framfört att bestämmelsen i 3 kap. 9 § föreskrifterna endast hänvisar till 3 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen och att bestämmelsen bör kompletteras med en hänvisning till lagbestämmelsens tredje stycke. Av 3 kap. 8 § tredje stycket penningtvättslagen framgår att en styrelseordförande, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare ska anses vara en verklig huvudman om en juridisk person saknar en verklig huvudman. Båda remissinstanserna har påpekat att verksamhetsutövaren ska, eller torde behöva,

kontrollera även denna persons identitet och att det därför bör göras en hänvisning till det tredje stycket eller bestämmelsen i sin helhet i föreskrifterna.

Utifrån Bolagsverkets och FAR:s synpunkter har Länsstyrelsen justerat förslaget genom att i 3 kap. 8 § föreskrifterna hänvisa till bestämmelserna om verklig huvudman i 3 kap. 8 och 9 §§ penningtvättslagen i sin helhet. I samma bestämmelse görs en hänvisning till 1 kap. 3-7 §§ lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.

Genom att slå ihop 3 kap. 8 och 9 §§ förskjuts numreringen av de resterande paragraferna i föreskrifternas 3 kap. Det innebär att kravet på identitetskontroller av verkliga huvudmän nu finns i 3 kap. 9 § föreskrifterna. Enligt denna bestämmelse ska identitetskontrollen av verkliga huvudmän ske på samma sätt som för kunder enligt 3 kap. 3 och 4 §§ i föreskrifterna.

I anslutning till bestämmelserna om verklig huvudman lämnade Länsstyrelsen ett allmänt råd om att verksamhetsutövaren i sin utredning bör utgå från uppgifterna i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän, men att omfattningen av kontrollåtgärderna bör bedömas utifrån risken i det enskilda fallet. Vidare angavs att det inte alltid är tillräckligt att förlita sig på uppgifterna i registret.

Finansinspektionen har i sitt remissvar anfört att det finns en risk att de allmänna råden om verklig huvudman som fanns i det remitterade förslaget öppnar upp för verksamhetsutövare att enbart förlita sig på uppgifter i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän. Finansinspektionen påtalar också att Bolagsverket inte gör några kontroller av inlämnade uppgifter om verkliga huvudmän.

Länsstyrelsen instämmer delvis i Finansinspektionens uppfattning. Länsstyrelsen har ändrat det allmänna rådet bland annat genom att förtydliga att ytterligare kontroller kan behöva göras i det enskilda fallet. Länsstyrelsen anser att den nuvarande lydelsen inte innebär en risk för att verksamhetsutövare generellt enbart förlitar sig på uppgifter i Bolagsverkets register.

Svenska Pantbanksföreningen har i sitt remissvar anfört att det enbart ska stå att verksamhetsutövaren ”bör” kunna förlita sig på uppgifterna i registret och att ”men inte alltid” kan strykas från mening.

Länsstyrelsen delar inte Svenska Pantbanksföreningens uppfattning. Istället har Länsstyrelsen ändrat det allmänna rådet för att förtydliga att det inte nödvändigtvis är tillräckligt att förlita sig på uppgifter i Bolagsverkets register.

Bolagsverket har i sitt remissvar framhållit att personer som ska anses vara verkliga huvudmän enligt 3 kap 8 § tredje stycket penningtvättslagen inte finns i

Bolagsverkets register över verkliga huvudmän. Mot bakgrund av Bolagsverkets påpekande har Länsstyrelsen kompletterat de allmänna råden med information om alternativ verklig huvudman.

2.5.3 Förenklade och skärpta kundkännedsåtgärder

Det riskbaserade synsättet innebär att verksamhetsutövarna ska ha möjlighet att anpassa åtgärderna för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism till de risker som föreligger i verksamheten. Omfattningen av de åtgärder som måste vidtas för att uppnå kundkännedom utgår från riskbedömningen av den enskilda kunden. De krav som ställs i 3 kap. 1-9 §§ i Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är de kundkännedsåtgärder som behöver vidtas när risken är normal.

Om risken bedöms vara låg, är det tillräckligt med förenklade åtgärder. Om risken däremot bedöms vara hög, krävs det skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom. Det finns inget som hindrar att verksamhetsutövarna inom spannet för låg, normal eller hög risk kan ha fler än en risknivå, förutsatt att detta skapar bättre förutsättningar för att hantera verksamhetens risker (jfr prop. 2016/17:173 s. 259 f. och 263 ff.).

I 3 kap. 10 och 11 §§ föreskrifterna görs hänvisningar till lagbestämmelserna om förenklade kundkännedsåtgärder vid låg risk enligt 3 kap. 15 § penningtvättslagen respektive skärpta kundkännedsåtgärder vid hög risk enligt 3 kap. 16 och 17 §§ samma lag. I anslutning till bestämmelserna i föreskrifterna lämnas allmänna råd om vad som bland annat kan avses med förenklade respektive skärpta åtgärder. Genom att utforma dessa åtgärder som allmänna råd anser Länsstyrelsen att det förtydligas att åtgärderna utgör exemplifieringar i en förteckning som inte är uttömmande. Det kan därför finnas andra lämpliga förenklade respektive skärpta åtgärder beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Pantbanksföreningen har i sitt remissvar frågat om Länsstyrelsen kommer att utge rekommendationer över tillförlitliga eller godkända register eller listor över personer i politiskt utsatt ställning med flera personer.

Länsstyrelsen har inte möjlighet att lämna sådana rekommendationer och har mot bakgrund av synpunkten från *Pantbanksföreningen* valt att istället lyfta ut punkten om tillförlitliga eller godkända register eller listor ur det allmänna rådet.

2.5.4 Dokumentation av de vidtagna åtgärderna

Till varje bestämmelse i 3 kap. i föreskrifterna och de allmänna råden finns anvisningar om vilka handlingar och uppgifter som ska dokumenteras. Av bestämmelserna framgår att verksamhetsutövaren ska dokumentera åtgärderna

genom att bevara kopior. Kopiorna kan bevaras antingen elektroniskt eller i pappersform, vilket innebär att bestämmelserna är teknikneutrala. Enligt samtliga bestämmelser ska det framgå när respektive kundkänningsåtgärd har utförts. Ibland framgår datumet för kontrollåtgärden av de kontrollerade handlingarna. Om datumet inte framgår är det nödvändigt för verksamhetsutövaren att anteckna uppgifterna för att uppfylla kravet på dokumentation.

Dokumentationskravet i kapitlets bestämmelser förtydligar vad som gäller enligt penningtvättsregelverket. För att tydliggöra kopplingen mellan dokumentationskravet och kravet på bevarande av dokumentationen införs en bestämmelse i 3 kap. 12 §, som hänvisar till 5 kap. 1 och 2 §§ i föreskrifterna.

2.6 System för uppgiftslämning

Länsstyrelsen inför en bestämmelse om system för uppgiftslämning i 4 kap. 1 § i föreskrifterna.

I 4 kap. penningtvättslagen regleras under vilka omständigheter en verksamhetsutövare ska rapportera och överlämna information till Polismyndigheten. Bestämmelsen i 4 kap. 1 § föreskrifterna hänvisar till 4 kap. 7 § penningtvättslagen. Där anges att verksamhetsutövaren ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.

Av bestämmelsen i 4 kap. 1 § i föreskrifterna följer att systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbart. Dessutom förtydligas i bestämmelsen att kravet är teknik neutralt, vilket innebär att systemet kan vara antingen elektroniskt eller manuellt. Förutsättningen är att uppgifterna kan behandlas och lämnas på det sätt som Polismyndigheten anvisar, vilket också anges i bestämmelsen.

Till skillnad från andra tillsynsmyndigheter har Länsstyrelsen valt att inte föreskriva att uppgifterna ska lämnas på ett säkert sätt. Anledningen är att det skulle kunna uppstå en gränsdragningsproblematik om Polismyndigheten efterfrågar uppgifterna i ett format som verksamhetsutövaren inte bedömer vara tillräckligt säkert, exempelvis via e-post. Eftersom en stor andel av verksamhetsutövarna under Länsstyrelsens tillsyn inte har teknisk möjlighet att kryptera information, bedömer Länsstyrelsen att en sådan reglering inte skulle vara ändamålsenlig. Det får istället ankomma på Polismyndigheten att möjliggöra för verksamhetsutövarna att lämna den efterfrågade informationen på ett säkert sätt.

Polismyndigheten har i sitt remissvar ifrågasatt Länsstyrelsens beslut att inte föreskriva särskilt att uppgifterna ska lämnas över på ett säkert sätt. Polismyndigheten anser att

det är av vikt att samma krav ställs på Länsstyrelsens tillsynsobjekt som på verksamhetsutövare som står under andra myndigheters tillsyn.

Länsstyrelsen har genom bestämmelsens formulering inte menat att verksamhetsutövare ska lämna över uppgifterna på ett osäkert sätt. Länsstyrelsen utgår däremot från att Polismyndigheten ger verksamhetsutövarna möjlighet att lämna över de efterfrågade uppgifterna på ett sätt som Polismyndigheten anser vara säkert. Länsstyrelsen anser därför att det inte är motiverat att i föreskriftsform föra in ett särskilt krav om säkerhet och vidhåller därför den formulering som angetts i det remitterade förslaget.

Pantbanksföreningen har i sitt remissvar ställt en fråga om hur kapitlet är förenligt med dataskyddsförordningen.

Länsstyrelsen har i 4 kap. inte föreskrivit om någon annan personuppgiftsbehandling än den som följer av penningtvättslagen. Av 5 kap. 2 § penningtvättslagen framgår att en verksamhetsutövare får behandla personuppgifter i syfte att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen. Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen i verksamhetsutövarens system för uppgiftslämning följer således direkt av penningtvättslagen. Det pågår ett lagstiftningsarbete med att revidera penningtvättslagen med anledning av dataskyddsförordningen. Ändringarna kan, beroende på utfallet, innebära att ändringar behöver göras även i Länsstyrelsens föreskrifter. Det blir i så fall en fråga som Länsstyrelsen får möjlighet att ta ställning till i ett annat regelärende.

2.7 Bevarande av handlingar och uppgifter

Länsstyrelsen inför bestämmelser om bevarande av handlingar och uppgifter i 5 kap. 1 och 2 §§ föreskrifterna.

I 5 kap. 1 § i föreskrifterna anges att verksamhetsutövaren ska bevara de handlingar och uppgifter som avses i 5 kap. 3 § penningtvättslagen på ett betryggande sätt. I bestämmelsen anges vilka handlingar och uppgifter som verksamhetsutövaren ska bevara samt att handlingarna och uppgifterna ska bevaras i fem år. I 5 kap. 1 § föreskrifterna förtydligas att handlingarna och uppgifterna kan vara ordnade elektroniskt eller manuellt, vilket innebär att bestämmelsen är teknikneutral. Av bestämmelsen framgår att handlingarna ska vara ordnade så att de är lättåtkomliga och sökbara, vilket motiveras av att verksamhetsutövaren utan dröjsmål ska kunna ge in underlag till Polismyndigheten, Länsstyrelsen eller någon annan behörig myndighet.

I Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd införs en bestämmelse i 5 kap. 2 § som reglerar när det är motiverat för verksamhetsutövaren att bevara handlingar och uppgifter under en längre tid än fem år. Den förlängda bevarandetiden blir aktuell

om Polismyndigheten eller någon annan behörig myndighet påkallar att det finns ett behov av ett förlängt bevarande av handlingar och uppgifter avseende en enskild affärsförbindelse eller enskild transaktion. Bestämmelsen bygger på 5 kap. 4 § penningtvättslagen, där det framgår att verksamhetsutövaren får bevara handlingarna och uppgifterna längre än fem år om det är nödvändigt för att förebygga, upptäcka eller utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga tio år.

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (dataskyddsförordningen) träder i kraft maj 2018. Genom dataskyddsförordningen förtydligas att personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden inte får bevara personuppgifter under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas.

Mot denna bakgrund vill Länsstyrelsen förtydliga när ett sådant förlängt bevarande som anges i 5 kap. 4 § penningtvättslagen alltid är motiverat. Om inte Polismyndigheten eller annan behörig myndighet efterfrågar ett förlängt bevarande ska verksamhetsutövarna som huvudregel begränsa bevarandet till fem år. Möjligheten till förlängt bevarande i andra situationer kvarstår enligt 5 kap. 4 § penningtvättslagen. Det förutsätter dock att verksamhetsutövaren kan motivera de omständigheter som i det enskilda fallet ligger till grund för det förlängda bevarandet.

Polismyndigheten har i sitt remissvar anfört att bevarandetiden enligt 5 kap. i föreskrifterna bör återges i de bestämmelser som hänvisar till kravet på att dokumentation ska bevaras.

Länsstyrelsen har valt att föreskriva om vilka handlingar och uppgifter som ska dokumenteras i samtliga bestämmelser som rör verksamhetsutövarns åtgärder för kundkännedom i 3 kap. föreskrifterna. För att tydliggöra att dokumentationen ska bevaras görs en hänvisning i 3 kap. 12 § till 5 kap. i föreskrifterna. Mot den bakgrunden anser Länsstyrelsen att det inte är nödvändigt att upprepa samma lydelse i övriga bestämmelser i 3 kap. föreskrifterna.

Pantbanksföreningen har i sitt remissvar ställt en fråga om hur 5 kap. i föreskrifterna om bevarande av handlingar och uppgifter är förenligt med dataskyddsförordningen.

I likhet med vad som gäller enligt personuppgiftslagen (1998:204) har en personuppgiftsansvarig rätt enligt dataskyddsförordningen att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för fullgörandet av en rättslig förpliktelse. Enligt 5 kap. 2 § penningtvättslagen får en verksamhetsutövare behandla

personuppgifter i syfte att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, vilket är den rättsliga grunden för verksamhetsutövarnas personuppgiftsbehandling. Föreskrifternas bestämmelser i 3 kap. om dokumentation och i 5 kap. om bevarande av handlingar och uppgifter, utgår från och är förtydliganden av penningtvättslagen.

Dataskyddsförordningen har ännu inte trätt ikraft och det pågår ett lagstiftningsarbete med att revidera penningtvättslagen med anledning av dataskyddsförordningen. Ändringarna kan, beroende på utfallet, innebära att justeringar behöver göras även i Länsstyrelsens föreskrifter. Det blir i så fall en fråga som Länsstyrelsen får möjlighet att ta ställning till i ett annat regelärende.

2.8 Intern kontroll

Länsstyrelsen inför bestämmelser om rutiner och riktlinjer samt funktioner för intern kontroll i 6 kap. 1-3 §§ i föreskrifterna.

I 6 kap. 1 § i föreskrifterna görs en hänvisning till 6 kap. 1 och 2 §§ penningtvättslagen, som gäller rutiner och riktlinjer samt funktioner för intern kontroll. Funktionerna för intern kontroll enligt 6 kap. 2 § samma lag ska utses av verksamhetsutövaren när det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art.

De verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn utgör en mycket heterogen grupp, vars verksamheter varierar i storlek och art. Mot denna bakgrund anser Länsstyrelsen att det inte är ändamålsenligt att föreskriva att funktionerna som anges i lagen alltid behöver utses i verksamheter av en viss storlek eller art. I 6 kap. 2 § i föreskrifterna tydliggörs istället vilka omständigheter som verksamhetsutövaren bland annat ska ta hänsyn till vid sin bedömning av om det är motiverat med de funktioner som anges i lagen.

Länsstyrelsen gör bedömningen att en stor andel av de berörda verksamhetsutövarna inte är av sådan storlek och art att det är motiverat att utse de funktioner för intern kontroll som anges i 6 kap. 2 § penningtvättslagen. Det är dock viktigt att alla verksamhetsutövare har en intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättslagen och Länsstyrelsens föreskrifter fullgörs. Mot denna bakgrund införs i 6 kap. 3 § föreskrifterna en funktion som ansvarar för verksamhetsutövarens regelefterlevnad och interna kontroll. Det underlättar dessutom Länsstyrelsens tillsyn om det finns en person hos verksamhetsutövaren som har det uttalade ansvaret.

Bestämmelsen i 6 kap. 3 § i föreskrifterna motsvarar i stora delar kravet på en "centralt funktionsansvarig", som finns i Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen. Funktionen i 6 kap. 3 § föreskrifterna benämns dock inte "centralt funktionsansvarig" eftersom den titeln används för en av funktionerna

enligt 6 kap. 2 § penningtvättslagen. Medan funktionen ”centralt funktionsansvarig” enligt penningtvättslagen endast tar sikte på löpande kontroll, innebär funktionen i 6 kap. 3 § föreskrifterna även ett ansvar för genomförande och verkställighet enligt penningtvättslagen och nämnda föreskrifter.

Mot bakgrund av att alla befintliga verksamhetsutövare redan ska ha inrättat en centralt funktionsansvarig i enlighet med Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen bör den nya bestämmelsen inte innebära någon större skillnad i praktiken för dem. För nya verksamhetsutövare är det av särskild vikt att någon tilldelas ansvaret för att verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen och föreskrifterna genomförs och verkställs. I 6 kap. 2 och 3 §§ i föreskrifterna anges att det av verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer ska framgå vilka funktioner som utsetts samt vem eller vilka som innehar respektive funktion.

2.9 Visselblåsningssystem

Länsstyrelsen har bemyndigande att meddela föreskrifter om det särskilda rapporteringssystemet i 6 kap. 4 § penningtvättslagen. För att ett sådant så kallat ”visselblåsningssystem” ska kunna fungera ändamålsenligt bör det vara utformat så att anställda och uppdragstagare kan rapportera om eventuella överträdelser anonymt. Mot bakgrund av att flertalet av de verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn är fåmansbolag där anonymiteten av praktiska skäl inte skulle kunna gå att upprätthålla, har Länsstyrelsen valt att tills vidare inte föreskriva om det särskilda rapporteringssystemet.

Sif konsulterna har i sitt remissvar tillstyrkt att Länsstyrelsens förslag att inte tillämpa ett system för så kallad visselblåsning.

Länsstyrelsen vill med anledning av remissvaret påminna om att det är en lagstadgad skyldighet för verksamhetsutövare att tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av bestämmelserna i penningtvättslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av samma lag. Även om Länsstyrelsen har valt att inte föreskriva om det så kallade visselblåsningssystemet, gäller ändå lagkravet.

2.10 Allmänna råd

Länsstyrelsen har valt att lämna allmänna råd i direkt anslutning till de föreskrifter där detta har ansetts lämpligt. Allmänna råd är enligt 1 § författningssamlingsförordningen (1976:725) sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende. De skiljer sig från föreskrifter genom att de inte är bindande för vare sig myndigheter eller enskilda. De allmänna råden utmärks genom att de är skrivna med kursiv stil.

3 Föreskrifternas konsekvenser

Det nya penningtvättsregelverket innebär ökade administrativa kostnader för verksamhetsutövarna. Länsstyrelsen har dock gjort bedömningen att det främst är bestämmelserna i penningtvättslagen som kan komma att medföra ökade kostnader, inte föreskrifterna och de allmänna råden i sig. Länsstyrelsen har bedömt att de kostnader som kan medföras av föreskrifterna är begränsade till bestämmelserna om kravet på regelbunden utvärdering av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 2 § och rutinerna enligt 2 kap. 6 §, dokumentationen av utbildningsinsatser enligt 2 kap. 8 § samt inrättandet av den nya funktionen enligt i 6 kap. 3 § föreskrifterna. I detta avsnitt redogörs huvudsakligen för konsekvenserna av dessa bestämmelser.

Regelrådet har yttrat sig över det remitterade förslaget till föreskrifter och beräkningar av de kostnader och andra konsekvenser som bestämmelserna förväntas medföra för verksamhetsutövarna. De allmänna råden har inte omfattats av Regelrådets granskning. Regelrådet har bedömt att konsekvensutredningen (remisspromemorian) uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

3.1 Berörda verksamhetsutövare

Länsstyrelsen i Skåne läns föreskrifter och allmänna råd berör de verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn enligt 16 § penningtvättsförordningen. Det rör sig om de verksamhetsutövare som anges i 1 kap. 2 § 16, 17, 19, 20, 22 och 23 penningtvättslagen och som är folkbokförda eller har sitt huvudsakliga säte i Skåne län, Blekinge län, Kronobergs län, Jönköpings län, Kalmar län och Östergötlands län.

Föreskrifterna omfattar i huvudsak följande verksamheter och tjänster.

- Kontanthandlare, dvs. yrkesmässig handel med varor, om det står klart eller är sannolikt att det i verksamheten eller en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer.
- Verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000).
- Redovisningskonsulter och andra som driver yrkesmässig verksamhet avseende bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte utförs av auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag, exempelvis redovisningskonsulter.
- Skatterådgivare och andra som driver verksamhet som består i att lämna råd i avsikt att påverka storleken på en skatt eller avgift.

- Oberoende jurister som handlar i en klients namn för dennes räkning vid vissa finansiella transaktioner och fastighetstransaktioner.
- Bildande av juridiska personer, försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer.
- Postboxföretag och företagshotell samt andra som tillhandahåller ett registrerat kontor eller en postadress och därmed sammanhängande tjänster till en fysisk person, en juridisk person eller en trust eller en liknande juridisk konstruktion.
- Förvaltning av en trust eller en liknande juridisk konstruktion

För att driva pantbanksverksamhet krävs det enligt 3 § pantbankslagen (1995:1000) ett tillstånd från Länsstyrelsen, som också utövar tillsyn över pantbanken.

Tillståndsprovning och tillsyn enligt pantbankslagen faller under Länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens läns verksamhetsområden, vilket framgår av 24 a § pantbankslagen (1995:1000) och 2 § pantbanksförordningen (1995:1189). I september månad 2017 hade 13 företag tillstånd att driva pantbanksverksamhet i Sverige. Totalt finns det 48 pantbankskontor.

Övriga verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn är skyldiga att anmäla sin verksamhet till Bolagsverkets register mot penningtvätt. Om någon anmälan inte görs, får Länsstyrelsen förelägga att verksamhetsutövaren registrerar sin verksamhet eller annars upphör med den del av verksamheten som omfattas av penningtvättslagen.

I september månad 2017 var det 11 022 stycken verksamhetsutövare registrerade i Bolagsverkets register mot penningtvätt. De verksamhetsutövare som är registrerade i Bolagsverkets register mot penningtvätt är fördelade inom olika branscher enligt nedan redovisning.

Bransch:	Antal:
Bokföring och redovisning	10 048
Bolagsförmedling	193
Juridisk verksamhet	223
Skatterådgivning	56
Postboxföretag och kontorshotell	32
Kontanthandel	470
Totalt:	11 022

Verksamhetsutövarnas storlek antecknas inte i Bolagsverkets register mot penningtvätt och Länsstyrelsen har därför saknat registerunderlag att lägga till grund

för en redogörelse av genomsnittlig omsättning och antal anställda. Efter avstämningar med berörda branschorganisationer har Länsstyrelsen kunnat dra slutsatsen att flertalet av verksamhetsutövarna är fåmansbolag med upp till fem anställda samt en omsättning på mellan tre och sex miljoner kronor. Bland de verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn finns dock även stora företag och koncerner. Exempelvis kan nämnas bygghandeln där den genomsnittliga omsättningen enligt deras branschorganisation är 63 miljoner kronor och det genomsnittliga antalet anställda är 15 personer. Dessutom finns verksamhetsutövarna inom vitt skilda branscher, vilket framgår av uppställningen ovan. Gruppen av verksamhetsutövare som berörs av regleringen är därför mycket heterogen.

I den nya penningtvättslagen har beloppsgränsen för kontanttransaktioner sänkts från 15 000 euro till 5 000 euro och det är nu både utbetalade och mottagna kontanter som omfattas. Detta kommer sannolikt att innebära en ökning av antalet kontanthandlare som omfattas av skyldigheterna i lagen och kravet att anmäla sin verksamhet till Bolagsverkets register mot penningtvätt. Samtidigt har Länsstyrelsen fått indikationer på att flera kontanthandlare har ändrat sina rutiner och endast kommer att acceptera kontanter för belopp understigande 5 000 euro. För att dessa verksamhetsutövare inte ska omfattas av penningtvättslagen krävs dock att de även tar höjd för eventuella transaktioner som har eller kan antas ha ett samband. Sammantaget har Länsstyrelsen gjort bedömningen att antalet kontanthandlare som omfattas av penningtvättslagen och berörs av föreskrifterna och allmänna råden kommer att bli fler, men att ökningen inte kommer att bli så stor som Länsstyrelsen först beräknat.

Standarden för svensk näringsgrensinriktning (SNI) har använts för att klassificera företag och arbetsställen utifrån dess ekonomiska aktiviteter. Det är Statistiska Centralbyrån som ansvarar för att klassificera SNI, medan Skatteverket ansvarar för inhämtandet av SNI-koder i samband med att företagen registrerar sina verksamheter hos Skatteverket. Enligt uppgift från Statistiska Centralbyrån fanns det i september 2017 ungefär 32 000 verksamhetsutövare som hade en SNI-kod inom sådan verksamhet som omfattas av Länsstyrelsens tillsyn. Med hänsyn till att det i september 2017 endast fanns 11 022 verksamhetsutövare anmälda i Bolagsverkets register mot penningtvätt, har Länsstyrelsen dragit slutsatsen att det finns ett stort antal företag som ännu inte har anmält sin verksamhet till Bolagsverkets register. Vid Länsstyrelsens utskick till oregistrerade verksamhetsutövare har det dock framkommit att många verksamhetsutövare har felaktiga SNI-koder för sin verksamhet och därför inte omfattas av registreringsskyldigheten. Sammanfattningsvis kan Länsstyrelsen konstatera att dessa faktorer har försvårat möjligheten att uppskatta det faktiska antalet verksamhetsutövare som ska tillämpa penningtvättsregelverket.

Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd kommer inledningsvis endast beröra de verksamhetsutövare som finns i Bolagsverkets register mot penningtvätt eller som driver verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000). Utgångspunkten har därför varit vilka kostnadsmissiga och andra konsekvenser kan föreskrifterna få för dessa verksamhetsutövare.

För att ge berörda branschorganisationer tillfälle att yttra sig över de kostnadsmissiga konsekvenserna av förslaget till föreskrifter och allmänna råden bjöd Länsstyrelserna in berörda branschorganisationer till ett samrådsmöte den 31 augusti 2017. Vid samrådsmötet deltog representanter från SRF konsulterna, FAR, Svensk Handel, Svenska pantbanksföreningen, MRF Motorbranschens riksförbund och Byggmaterialhandlarna. På mötet presenterades ett förslag till nya föreskrifter och allmänna råd. De synpunkter som branschorganisationerna lämnade i samband med mötet har beaktats i arbetet med föreskrifterna och de allmänna råden samt i beräkningen av kostnaderna och andra konsekvenser som bestämmelserna förväntas medföra för verksamhetsutövarna.

3.2 Kostnader för verksamhetsutövarna

Bestämmelserna i föreskrifterna utgör främst förtydliganden av penningtvättslagen. Länsstyrelsen har bedömt att det endast är fyra bestämmelser som kan komma att medföra ytterligare kostnader för verksamhetsutövarna utöver vad som följer av lagen. Dessa bestämmelser avser kravet på regelbunden utvärdering av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 2 § och av rutinerna och riktlinjerna enligt 2 kap. 6 §, dokumentation av utbildningsinsatser enligt 2 kap. 9 § samt inrättandet av funktionen enligt 6 kap. 3 § i föreskrifterna.

Länsstyrelsen redogör för kostnaderna utifrån tre exempelverksamheter: en redovisningsbyrå, en pantbank och en kontanthandlare. De berörda branschorganisationerna har tillfrågats om den genomsnittliga timkostnaden i deras respektive branscher. För exemplet kontanthandlare har timkostnaden beräknats på ett genomsnitt av uppgifterna från Svensk Handel och Byggmaterialhandlarna.

Länsstyrelsen har gjort bedömningen att utvärderingen av den allmänna riskbedömningen och rutinerna samt dokumentationen av utbildningsinsatserna i de flesta fall kommer att skötas av verksamhetsutövarens funktion som utsetts enligt 6 kap. 3 §. Efter avstämningar med branschorganisationerna har Länsstyrelsen utgått från att denna funktion oftast kommer att innehas av VD, ägare eller annan person i ledande befattning. Mot denna bakgrund har alla kostnader beräknats utifrån en uppskattad genomsnittlig chefslön. Alla timpriser inkluderar sociala avgifter och semesterersättning.

3.2.1 Regelbunden utvärdering av den allmänna riskbedömningen samt rutiner och riktlinjer

I 2 kap. 2 § föreskrifterna anges att verksamhetsutövaren ska utvärdera den allmänna riskbedömningen regelbundet, minst en gång per år, och uppdatera den vid behov. Kravet motsvarar det som sägs om riskbedömningar i Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen, men går utöver lagkravet i 2 kap. 2 § penningtvättslagen. Där anges det endast att den allmänna riskbedömningen ska hållas uppdaterad.

På motsvarande sätt anges i 2 kap. 6 § föreskrifterna att verksamhetsutövaren ska utvärdera sina rutiner och riktlinjer ska utvärderas regelbundet, minst en gång per år, och uppdatera dem vid behov. Bestämmelsen är ny förhållande till Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen. Bestämmelsen går också utöver lagkravet i 2 kap. 8 § penningtvättslagen, där det anges att rutinerna och riktlinjerna fortlöpande ska anpassas efter nya och förändrade risker för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen uppskattar att den årliga utvärderingen och eventuella uppdateringen av den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer kommer att ta mellan två och fem timmar beroende på verksamhetens storlek och art.

Exempel 1 Pantbanken

En pantbanks administrativa kostnad relaterad till kraven på regelbunden utvärdering, minst en gång per år, uppskattas till mellan 1 200 kr och 3 000 kr per år, vilket är en löpande kostnad. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 600 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($600 * 2 = 1\ 200$, $600 * 5 = 3\ 000$).

Exempel 2 Redovisningsbyrå

En redovisningsbyrås administrativa kostnad relaterad till kraven på regelbunden utvärdering, minst en gång per år, uppskattas till mellan 716 kr och 1 790 kr per år, vilket är en löpande kostnad. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 358 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($358 * 2 = 716$, $358 * 5 = 1\ 790$).

Exempel 3 Kontanthandlaren

En kontanthandlars administrativa kostnad relaterad till kraven på regelbunden utvärdering, minst en gång per år, uppskattas till mellan 764 kr och 1 910 kr, vilket är en löpande kostnad. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 382 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($382 * 2 = 764$, $382 * 5 = 1\ 910$).

Länsstyrelsen har gjort bedömningen att kravet på att den allmänna riskbedömningen samt rutinerna och riktlinjerna utvärderas regelbundet och minst en gång per år i förlängningen kommer att hjälpa både stora och små verksamhetsutövare att få en bättre kunskap om verksamhetens riskexponering. Det innebär också att verksamhetsutövarna utifrån risken kan anpassa åtgärderna för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, vilket möjliggör en mer effektiv resursfördelning.

3.2.2 Dokumentation av utbildningsinsatser

I 2 kap. 9 § föreskrifterna anges att verksamhetsutövaren ska dokumentera genomförda utbildningar. Av dokumentationen ska det framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna och datumet för utbildningen. Bestämmelsen går utöver penningtvättslagen, som inte reglerar dokumentation av utbildningsinsatser. För de berörda verksamhetsutövarna uppskattas en uppstartskostnad för arbetsinsatsen om en timme för att bestämma dokumentationens struktur. Därefter tillkommer en löpande kostnad motsvarande en arbetsinsats på uppskattningsvis två timmar per år.

Exempel 1 Pantbanken

En pantbanks initiala administrativa kostnad relaterad till kravet på dokumentation av genomförda utbildningsinsatser uppskattas till 600 kr. Därutöver tillkommer en löpande kostnad på uppskattningsvis 1 200 kr per år. Uppskattningarna är beräknade på en kostnad om 600 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($600 * 1 = 600$, $600 * 2 = 1\ 200$).

Exempel 2 Redovisningsbyrå

En redovisningsbyrås initiala administrativa kostnad relaterad till kravet på dokumentation av genomförda utbildningsinsatser uppskattas till 358 kr. Därutöver tillkommer en löpande kostnad på uppskattningsvis 716 kr per år. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 358 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($358 * 1 = 358$, $358 * 2 = 716$).

Exempel 3 Kontanthandlaren

En kontanthandlars initiala administrativa kostnad relaterad till kravet på dokumentation av genomförda utbildningsinsatser uppskattas till 382 kr. Därutöver tillkommer en löpande kostnad på uppskattningsvis 764 kr per år. Uppskattningarna är beräknade på en kostnad om 382 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($382 * 1 = 382$, $382 * 2 = 764$).

3.2.3 Funktionen för intern kontroll

I 6 kap. 3 § föreskrifterna anges att verksamhetsutövaren ska utse en funktion för intern kontroll när de funktioner som anges i 6 kap. 2 § penningtvättslagen inte bedöms vara motiverade utifrån verksamhetens storlek och art. Bestämmelsen i föreskrifterna motsvaras huvudsakligen av kravet på en utsedd centralt funktionsansvarig i Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen.

För de verksamhetsutövare som stått under Länsstyrelsens tillsyn sedan tidigare har någon initial kostnad inte bedömts uppstå. Den redan utsedda centralt funktionsansvariga kan fortsätta med samma uppgifter och ansvar. För nya verksamhetsutövare har Länsstyrelsen uppskattat en initial kostnad för en arbetsinsats om fem timmar för att utse funktionen enligt 6 kap. 3 § föreskrifterna samt upprätta rutiner för dennes uppdrag. För samtliga verksamhetsutövare har Länsstyrelsen beräknat en löpande kostnad motsvarande en arbetsinsats om cirka 20 timmar per år för funktionens kontinuerliga arbete med riskbedömningar och rutiner samt eventuell rapportering till Polismyndigheten.

Länsstyrelsen har bedömt att de verksamhetsutövare som omfattas av 6 kap. 3 § i föreskrifterna driver en verksamhet som inte är av sådan storlek eller art att det är motiverat att nyanställa personal till följd av bestämmelsen. Övriga verksamheter, vars storlek och art kan medföra att verksamhetsutövaren behöver anställa någon för de funktioner som anges i 6 kap. 2 § penningtvättslagen, omfattas inte av bestämmelsen i 6 kap. 3 § föreskrifterna.

Exempel 1 Pantbanken

En pantbanks initiala administrativa kostnad relaterad till kravet på att utse en funktion enligt 6 kap. 3 § i förslaget uppskattas till 3 000 kr. Därutöver tillkommer en löpande kostnad på uppskattningsvis 12 000 kr per år. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 600 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($600 * 5 = 3\,000$, $600 * 20 = 12\,000$).

Exempel 2 Redovisningsbyrån

En redovisningsbyrås administrativa kostnad relaterad till kravet på att utse en funktion enligt 6 kap. 3 § i förslaget uppskattas till 7 160 kr per år, vilket är en löpande kostnad. Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 358 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($358 * 20 = 7\,160$). Redovisningsbyrån behöver, enligt Länsstyrelsens föreskrifter enligt den äldre penningtvättslagen, redan ha en centralt funktionsansvarig och den nya funktionen är tänkt att ha en liknande funktion. Redovisningsbyrån beräknas därför inte få någon initial kostnad med anledning av den nya bestämmelsen.

Exempel 3 Kontanthandlaren

En kontanthandlars initiala administrativa kostnad relaterad till kravet på att utse en funktion enligt 6 kap. 3 § i förslaget uppskattas till 1 910 kr. Därutöver tillkommer en löpande kostnad på uppskattningsvis 7 640 kr per år.

Uppskattningen är beräknad på en kostnad om 382 kr per timme för VD, ägare eller person med motsvarande ledande befattning ($382 * 5 = 1\,910$, $382 * 20 = 7\,640$).

3.3 Påverkan på konkurrensförhållandena

Länsstyrelsens föreskrifter innebär utökade krav på verksamhetsutövarna i enlighet med vad som redovisats ovan under avsnitt 3.2. Bestämmelserna gäller dock för samtliga verksamhetsutövare inom berörda branscher. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att föreskrifterna inte påverkar konkurrensförhållandena för berörda verksamhetsutövare i någon större utsträckning. Författningen kan dock innebära en viss påverkan på konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska verksamhetsutövare samt mellan varuhandlare.

3.3.1 Konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska företag

Penningtvättslagen och Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är en del av genomförandet av EU:s fjärde penningtvättsdirektiv, vilket bygger på internationella standarder såsom FATF:s rekommendationer med tolkningsnoter. Mot denna bakgrund borde förutsättningarna för konkurrens vara neutrala mellan svenska och utländska verksamhetsutövare inom och utanför EU. Genom den nya penningtvättslagen har dock Sverige valt att i vissa delar gå utöver minimikraven i direktivet. Det kan därför inte uteslutas att konkurrensen mellan verksamhetsutövarna i och utanför Sverige påverkas. De verksamhetsutövare som står under Länsstyrelsens tillsyn verkar dock huvudsakligen på den nationella marknaden. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att verksamhetsutövarna inte berörs i så stor utsträckning av mindre skillnader mellan nationella och internationella regler.

3.3.2 Konkurrensförhållandena mellan varuhandlare

Konkurrensförhållandena kan eventuellt påverkas om en del varuhandlare begränsar hanteringen av kontanter för att undvika att omfattas av kraven i penningtvättslagen och föreskrifterna. Ett möjligt resultat av en sådan åtgärd skulle kunna bli att en del kunder väljer att handla hos de kontanthandlare som fortfarande tar emot kontanter, vilket skulle kunna vara en konkurrensfördel för dessa kontanthandlare. De varuhandlare som väljer att inte ta emot kontanter agerar dock på eget initiativ. De får också förmodas ha bedömt risken för ett eventuellt minskat kundunderlag och vägt detta mot den besparing det skulle innebära att inte behöva tillämpa penningtvättsregelverket.

3.4 Särskild hänsyn till små företag

Bestämmelserna i föreskrifterna bygger på ett riskbaserat förhållningssätt, som innebär att omfattningen av åtgärderna ska anpassas utifrån olika riskfaktorer, däribland verksamhetens storlek och art. Mot denna bakgrund anser Länsstyrelsen att bestämmelserna är proportionerliga även i förhållande till små företag.

Enligt 6 kap. 2 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövarna, när det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art, utse funktioner för regelefterlevnad och intern kontroll. Om verksamhetsutövaren bedömer att det inte är motiverat att utse någon av funktionerna i penningtvättslagen, ska verksamhetsutövaren utse en funktion enligt 6 kap. 3 § i föreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att den nya funktionen i hög utsträckning kommer att beröra små företag eftersom det för större företag är motiverat att utse någon av de funktioner som anges i penningtvättslagen.

Bestämmelsen i 6 kap. 3 § föreskrifterna syftar till att underlätta för verksamhetsutövare att organisera sin regelefterlevnad och interna kontroll. De verksamhetsutövare som omfattats av penningtvättsregelverket sedan tidigare ska dessutom redan ha utsett en centralt funktionsansvarig person som säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med kraven i penningtvättslagen och Länsstyrelsens föreskrifter. Sammantaget har Länsstyrelsen därför gjort bedömningen att bestämmelsens eventuella påverkan på små företag är motiverad.

3.5 Regleringens påverkan på verksamhetsutövarna i andra avseenden

Länsstyrelsen har gjort bedömningen att föreskrifterna inte påverkar verksamhetsutövarna i andra avseenden än vad som redovisats i denna konsekvensutredning.

3.6 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Penningtvättsregelverket innebär en utökad kontroll och administrativ börda på samhället. Syftet med regelverket är att motverka och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, vilket är företeelser som allvarligt skadar det svenska samhällssystemet och näringslivet. Åtgärder som syftar till att effektivisera bekämpningen av dessa företeelser gynnar därför samhället.

Konsumenterna, det vill säga verksamhetsutövarnas kunder, kommer att påverkas av regelverket genom en ökad kontroll, uppföljning och granskning. Dessutom kan priserna komma att öka med anledning av att verksamhetsutövarna belastas med ökade administrativa kostnader, vilket slutligen kan komma att betalas av deras kunder. Länsstyrelsen har dock gjort bedömningen att de bestämmelser som kan medföra ökade kostnader för och kontroll av konsumenterna endast förtydligar de krav som ställs enligt penningtvättslagen. Länsstyrelsen anser att de förändringar

föreskrifterna innebär för samhället och konsumenterna är proportionerliga och förenliga med ett riskbaserat förhållningssätt.

3.7 Konsekvenser för Länsstyrelsen

Länsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd kommer inledningsvis att innebära en ökning i tillsynsarbetet för att kontrollera om verksamhetsutövarna som står under Länsstyrelsens tillsyn följer kraven enligt penningtvättsregelverket. Anledningen är bland annat att penningtvättslagens utökade tillämpningsområde nu även omfattar pantbanker och eventuellt fler varuhandlare.

Inledningsvis kommer nya riskbaserade system och metoder som täcker in de nya tillsynsobjekten att behöva utvecklas. Det riskbaserade förhållningssättet innebär dock att Länsstyrelsen även i fortsättningen kan nyttja sina resurser där riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism är som högst. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att de nya föreskrifterna och allmänna råden inte påverkar Länsstyrelsens möjligheter att bedriva en fortsatt effektiv tillsyn.